DOCUMENT RESUME

ED 424 734 FL 025 344

AUTHOR	Capros, Lulia, Comp.
TITLE	Limba Noastra-i o Comoara (Our Language is a Treasure).
INSTITUTION	Peace Corps (Moldova).
PUB DATE	1998-00-00
NOTE	76p.; Illustrations by Radu Eftodi.
PUB TYPE	Guides - Classroom - Learner (051)
EDRS PRICE	MF01/PC04 Plus Postage.
DESCRIPTORS	Cultural Background; Folk Culture; Foreign Countries; Grammar; Idioms; Independent Study; Instructional Materials; Literature; Proverbs; Reading Instruction; *Romanian; *Second Language Instruction; Second Language Learning; Writing Instruction
IDENTIFIERS	Moldova; Peace Corps; *Romania

ABSTRACT

This manual is designed for improving understanding of colloquial Romanian in continued language learning beyond the beginning level. The first part of the manual includes four popular Moldovan fairy-tales with illustrations to help understand what is implied in the text. The second section includes local expressions, some of them with illustrations and most of them with the English translation and sample sentences. The third section presents grammar used in many rural areas of the country to better understand colloquial Romanian. The fourth section contains practice exercises based on material in the manual. The last section of the manual shares some language experiences with Romanian dialectal features by a former Peace Corps volunteer. (CNP)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

ED 424 734

Peace Corps Moldova

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)
This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.
Minor changes have been made to improve reproduction quality.
Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy.

Limba noastră-i o comoară

BEST COPY AVAILABLE

This manual is designed to be used in Peace Corps Language Program only

FL025344

Peace Corps Moldova

Limba noastră-i o comoară

Compiled by Iulia Caproş

Illustrations by Radu Eftodi

1998

This manual is designed to be used in Peace Corps Language Program only

Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un şirag de piatră rară
Pe moşie revărsată...

(Alexei Mateevici)

We would like to acknowledge the help of Moldova IV Peace Corps Volunteers Jana and David Nolan, Matthew Sullivan to the " Limba noastră-i o comoară " manual, and to express a special thank to Jesse Sibarium , whose contribution was greatly appreciated.

În Moldova este imposibil să vă plictisiti atâta timp cât aveți în mână cartea noastră ! Nu credeți ? Încercați !
Dacă o citiți, veți putea înțelege mai uşor şi mai repede modul de a fi şi de a gândi al moldovenilor.
În acelaşi timp vă va ajuta să vă perfecționați cunoştințele la limba română.
Distracție plăcută !!!

* * * * * * * * * * * * * * * * *

It is impossible to get bored in Moldova when you have our book in your hands! You don't believe it ? Come on, try!
If you read it, you are able to understand quicklier and easier the Moldovan way of beeng and thinking.
At the same time it will help you to improve your Romanian Language skills.
Have fun !!!

* * * * * * * * * * * * * * * * *

To those who will take the challenge

Our manual is provided to help you better understand colloquial Romanian based on some practical examples. Some of the phenomena included in this manual might be spoken at your sites. As you have already learned some basic Romanian during PST, you are able to communicate with people and to understand them more or less. But Romanian, as all other languages, has some specific details which must be known in order to improve communication skills and to facilitate your community integration. We consider that it is impossible to get to a very high level of language acquisition without knowing an appropriate number of specific expressions and without understanding some basic "language keys".

The first part of the manual includes four of the most popular Moldovan fairy- tales. The pictures will help you to memorize them better and to figure out what is implied in the text. At the same time you can see how some of these expressions are used in context. Please note that the underlined worlds are explained in the part " Vocabular."

A big part of the manual includes local expressions, some of them with a "hinting" picture. Expressions included in this book are the most frequent ones. For most of them we have added the English translation and samples of sentences, to better demonstrate their meaning. The list of expressions is classified in alphabetical order, so you can find out quickly the one you are looking for. A special page is designed to present some specific familiar words for expressing kindness and some for imprecations. This was added at the suggestion and demand of Volunteers.

The goal of the Grammar part is to present the challenges of some grammar phenomena which appear in many rural areas of our country. The intention is not to teach you to use a different grammar, but just to help you to figure out these challenges and to better understand the colloquial Romanian. Our intention was to put the most popular of them in a kind of comprehensive table, to give you the opportunity to compare and to avoid possible confusions. Short comments about Vocative case and Polite Formulas are also included.

In the "Exercitii" chapter you have the chance to practice things you might have learned. The exercises are based on material from the whole manual. Your tutor can help you to work on this if needed. The last and the most colorful part of the manual is written by a former PC Volunteer Jesse Sibarium, who shared some of his language experiences with Romanian dialectal features.

We can not guarantee you immediate language excellence, but we can definitely guarantee some minutes of fun, during which you will get some useful new tools for everyday communication.

Sumar

1. Fata babei şi fata moşneagului 6
2. Ciobanul şi fata împăratului 16
3. Punguța cu doi bani 23
4. Ursul păcălit de vulpe 32
5. Vocabular (pentru poveşti) 38
6. Expresii 40
7. Gramatică 55
8. Exerciții 61
9. Pagina lui Jesse Sibarium 68

8

Fata babei şi fata moşneagului

A fost odată ca niciodată într-o căsuță bătrânească...

... o babă şi un moşneag. Baba avea o fată şi moşneagul avea una. Fata babei era urâtă şi leneşă, iar fata moşneagului era frumoasă şi harnică...

Baba n-o iubea pe fata moşneagului şi într-o bună zi a alungat-o de acasă.

Merge ea cât merge şi întâlneşte o cățeluşă bolnavă şi tristă. Fata moşneagului era bună la suflet şi s-a oprit s-o mângâie.

Şi-a luat rămas bun de la cățeluşă şi a mers mai departe.

Pe drum a întâlnit un copac uscat şi foarte amărât .

Fata moşneagului a curățit copacul, a turnat apă la rădăcinile lui şi a continuat calea.

A mai întâlnit o fântână stricată...

Fata moşneagului a curăţit fântâna, a reparat-o şi a pus o căldare nouă.

A mers mai departe şi a întâlnit o bătrână... " Draga babei, a spus ea, aş vrea să te rog să speli copiii mei, care sunt mulţi şi murdari. "

Fata moşneagului a răsuflecat mânecile, a adus apă şi a spălat toţi copiii babei

" Fată frumoasă şi harnică, i-a zis baba, alege o ladă care îţi place cel mai mult ".

Şi fata a ales cea mai mică şi cea mai veche ladă. Apoi a pornit spre casă...

Pe drum a întâlnit fântâna care i-a dăruit nişte pahare de argint.

Copacul i-a dăruit un coş cu pere mustoase.

Iar cățeluşa i-a dăruit mărgele.

Cand a venit acasă cu atâtea daruri, toți au rămas muți de uimire.

Iar când a deschis lada... Era plină cu aur !

Baba a fost cuprinsă de invidie. Ea a spus fetei sale să meargă şi ea după aur.

Fata babei a văzut cățeluşa slabă şi bolnavă...

Dar, fiindcă era rea la suflet, a alungat cățeluşa cât colo...

La fântâna cea stricată nici nu s-a uitat,

iar copacului n-a vrut să-i dea o mână de ajutor...

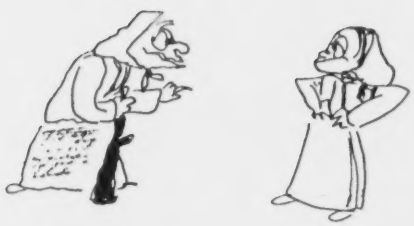

În sfârşit, a ajuns la bătrâna din pădure...

Când bătrâna a rugat-o s-o ajute, fata babei a refuzat, fiindcă ta-a-are leneşă mai era.

Dar când a mers să aleagă o ladă, a fost foarte fericită.

Şi a ales lada cea mai mare şi cea mai frumoasă. Apoi a pornit spre casă.

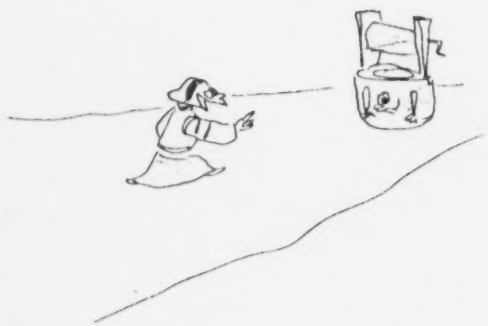

Cand a văzut fântâna cu paharele, a alergat iute la ea, dar...

Fântâna a dispărut ca prin farmec.

Şi copacul i-a întins un coş cu pere...

Dar a dispărut imediat ce fata s-a apropiat de dânsul.

În sfârşit a ajuns acasă. Baba o aştepta cu nerăbdare...

17

Însă, când au deschis lada, nişte balauri uriaşi a apărut...

Şi au inghitit baba şi fata ei cea leneşă !

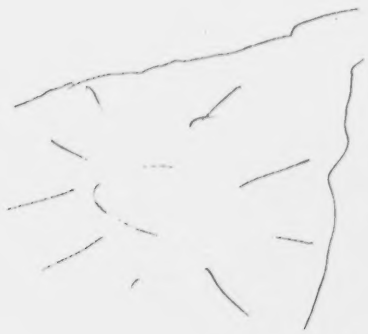

Apoi totul a dispărut de parcă nici n-a fost...

Iar moşneagul şi fata lui trăiesc fericiți până astăzi, dacă încă n-au murit...

Lăcomia strică omenia.

Ciobanul şi fata împăratului

Într-o zi frumoasă de vară un cioban păştea oile, cântându-le la fluier...

Pe neaşteptate, un nor negru a apărut pe cer...

Un balaur îngrozitor se îndrepta spre palatul împăratului. Surprins, ciobanul îl privea cu groază.

Iar balaurul a venit după fiica tânără şi frumoasă a împăratului.

Disperat, împăratul striga după ajutor, dar nimeni nu-l auzea...

Stând aşa trist pe tronul său, a intrat ciobanul, care, foarte motivat, îi promite ajutor.

Şi a pornit ciobanul cale lungă spre casa balaurului...

Pe drum întâlneşte o bătrână. Bătrâna, ştiind unde merge ciobanul, îi propune un leac.

Ea îi dăruieşte două crengi fermecate, pe care le va rupe, spunand o dorință. Şi dorința se va îndeplini numaidecat !

Şi s-a dus atunci ciobanul în drumul lui...

Balaurul cel groaznic îl aştepta de mai mult timp.

– Măi, de ce ai furat fiica împăratului ?

– Nu-l treaba ta, cioban bicisnic.

– Piei din ochii mei !!!

Dar ciobanul nu s-a speriat... l-a trântit un pumn la ureche...

Şi alt pumn sub bărbie, că balaurul a văzut stele verzi...

Apoi a rupt una dintre crengile babei...

Și a devenit puternic ca Făt-Frumos !

A luat balaurul amețit și a pornit cu el spre prăpastie.

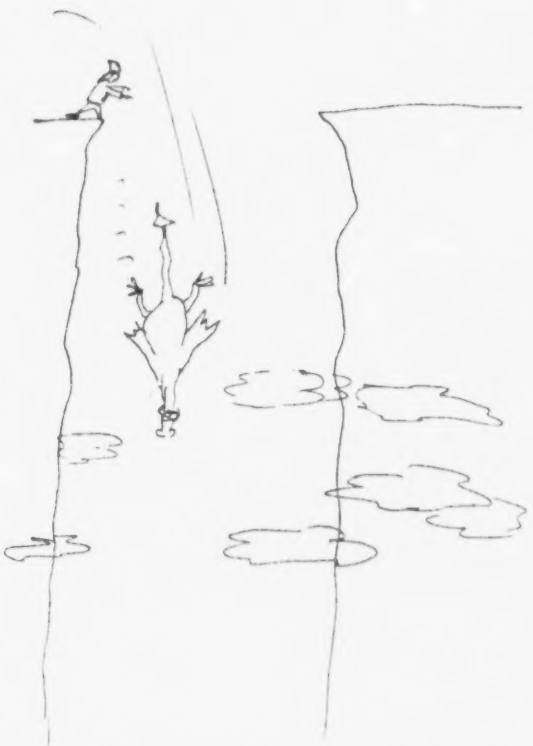

Buf ! Balaurul a zburat în prăpastia adâncă...

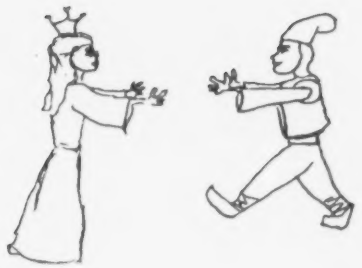

Fiica împăratului, fericită, a ieşit să-l întâmpine pe cioban.

Şi ciobanul a rupt încă o creangă...

Şi au ajuns <u>cât ai zice peşte</u> în patria lor.

Împăratul i-a întâmpinat fericit şi a <u>binecuvântat</u> nunta lor !

25

Punguța cu doi bani

Dar ce zgomot se aude?

Vai, găina mea are un ou foarte special...

Măi, moşnege, vezi ce a făcut găina mea?

Cucoşule, marş chiar acum să faci un ou de aur !

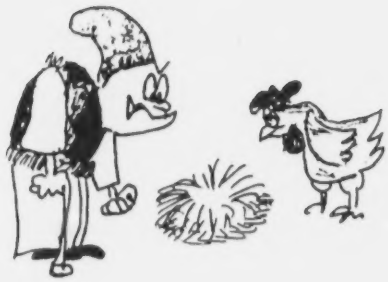

„ Sunt incapabil..."
– Cucoşul meu este defectat.

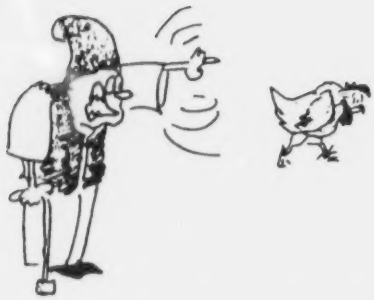

– Mergi de la casa mea...

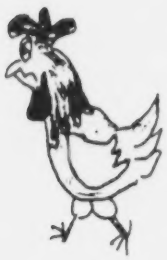

„ Sunt un cucoş nefericit, o găină este mai bună decat mine! "

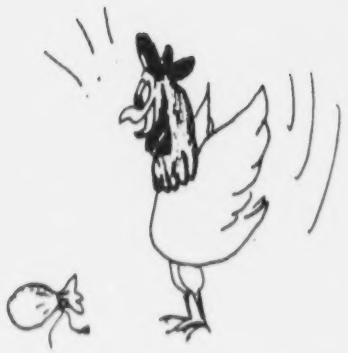

- Ce surpriză ! O <u>pungută</u> cu doi bani !

Măi vizitiu, ia vezi ce are cucoşul cela, dacă are bani, dă-i la bot şi ia banii.

Trosc ! Poc !

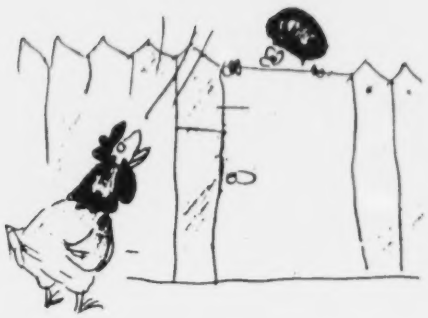

Cucurigu, boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Măi, vizitiu, aruncă acest cucoş în fântână să nu bată capul !

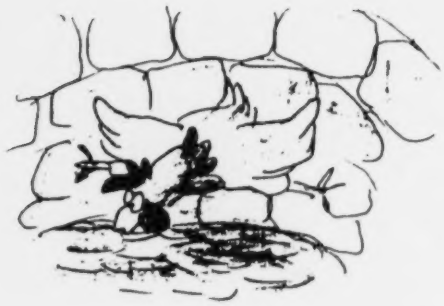

Cred că mi-i ta-a-a-are sete...

Cucurigu, boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Vizitiu, aruncă acest cucoş nemernic în cuptor să ardă în foc...

„Am băut apă multă azi, pot s-o folosesc cu succes acum..."

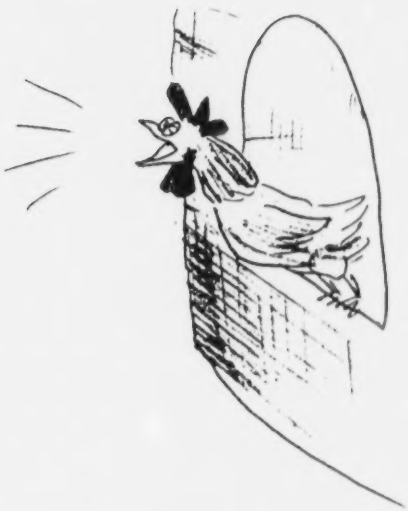

Cucurigu, boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Aruncă cucoşul în bani poate a mânca
şi se va înneca...

Ce delicios, bani proaspeți... (Cred
că sunt foarte gras acum)

--Cucurigu, boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !
--Na punguța, măi.

31

Noroc, cucoşule, dragul meu...

Ce cucoş simpatic...

Ce mulţi bani, sunt capitalist...

Babă, sînt bogat, cucoşul meu mi-a adus fo-a-a-a-rte mulţi bani.

Găină, marş şi tu după bani...

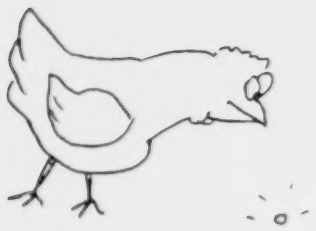

O! Ce perlă frumoasă, voi duce babei mele...

SUNT foarte mândră de mine !

Ura-a-a, vine găina mea! Voi avea bani şi eu ...

Găinuşa mea dragă!

Hai, dă banii...

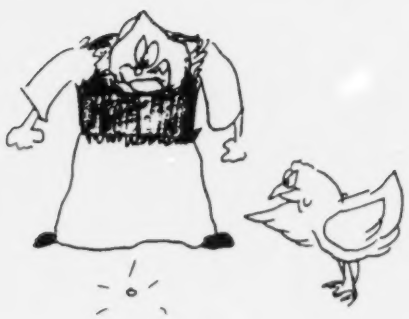

Iată, am o perlă pentru tine.

ZDUB !

34

Ursul păcălit de vulpe

Of, sunt flămândă, n-am mâncat nimic la dejun azi...

Am o idee !

Mă prefac moartă, şi...

Un căruţaş venea de la râu cu o sanie plină de peşte...

Măi, ce vulpe este acolo ! O iau şi fac nevestei guler...

Dejunul meu !

Ce soţ bun sunt eu!

Ce peşte delicios a fost !

Hei, vulpe, de unde ai atâta peşte ?

Am prins cu coada din iaz .

Parcă eu nu sunt capabil de aşa ceva.

Pun coada în apă şi hai, peşte...

Am să mănânc mult peşte la cină...

Prinde ursul, măi !

Văleu ! Fuga !

Trosc !!!

Coada mea ! Unde este vulpea ?
Vreau vulpe la cină !

Moartea mea este aproape !

Fuga e ruşinoasă, dar e sănătoasă...

Sunt prost, flămând şi fără coadă...
Teribil.

Vocabular

Fata babei şi fata moşneagului

1. a fost odată ca niciodată-once upon a time
2. bună la suflet-with a big soul
3. a-şi lua rămas bun-to say good bye
4. amărât-sad, upset
5. cale-road
6. a răsufleca mânecile-to roll up the sleeves
7. mustoase-juicy
8. a rămâne muți de uimire-to be very surprized
9. a fi cuprinsă de invidie-to envy
10. cât colo-over there
11. a da o mână de ajutor-to help
12. în sfârşit-finally
13. iute-quickly
14. ca prin farmec-miraculously
15. balaur-monster

Ciobanul şi fata împăratului

1. Pe neaşteptate-suddenly
2. a porni cale lungă-to start a big journey
3. bicisnic-small and weak
4. Piei din ochii mei-go out of here
5. a trânti-to slam
6. cât ai zice peşte-very quickly
7. Făt-Frumos -popular hero of Moldovan fairy-tales: a strong, handsome man
8. a binecuvânta-to bless

Punguța cu doi bani

1. zgomot- noise
2. marş-go away
3. punguță-a small bag
4. a da la bot-to hit smb.
5. a bate capul-to bother smb.
6. nemernic-bastard
7. a se îneca-to choke
8. mândră-proud

Ursul păcălit de vulpe

1. a se preface-to pretend
2. nevastă=soție
3. iaz-lac

Expresii

A umbla cu mâța (=pisica) în sac= a duce ceva necunoscut

Soare cu dinți (în timpul iernii) =soare care nu încălzește

A fi cu două fețe= a fi fals, a nu fi sincer

A fugi după fuste = a se interesa exagerat de femei, a avea relații cu mai multe femei

A duce de nas=a înşela pe cineva, a minți

A fi cu stea în frunte=a fi o persoană "deosebită", specială (cu sens ironic)

A lucra de-i iese ochii din cap= a lucra foarte mult şi intens

A fi un om şi jumătate = a fi un om foarte bun

A fugi de parcă vin turcii= a fugi foarte repede

A tăia frunză la câini= a nu face nimic, a nu fi foarte ocupat

A se uita ca boul la poarta nouă = a privi foarte mirat la ceva care este văzut pentru prima oară

A da cu capul în gard = a face un lucru cu un sfârşit neaşteptat şi stupid

A se sui în cap= a fi nepoliticos cu profesorul (despre elevi)

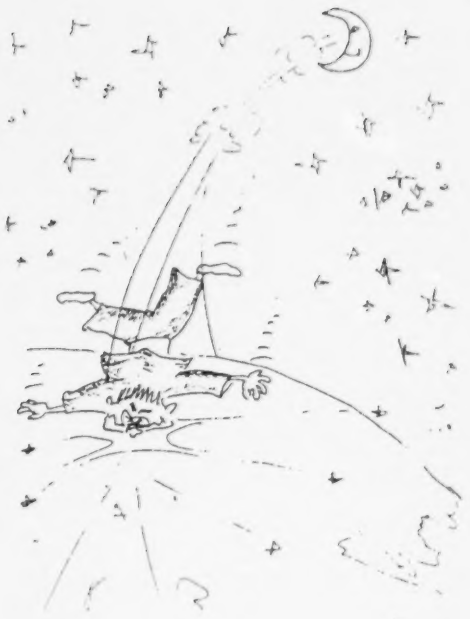

A cădea de pe lună= a fi straniu

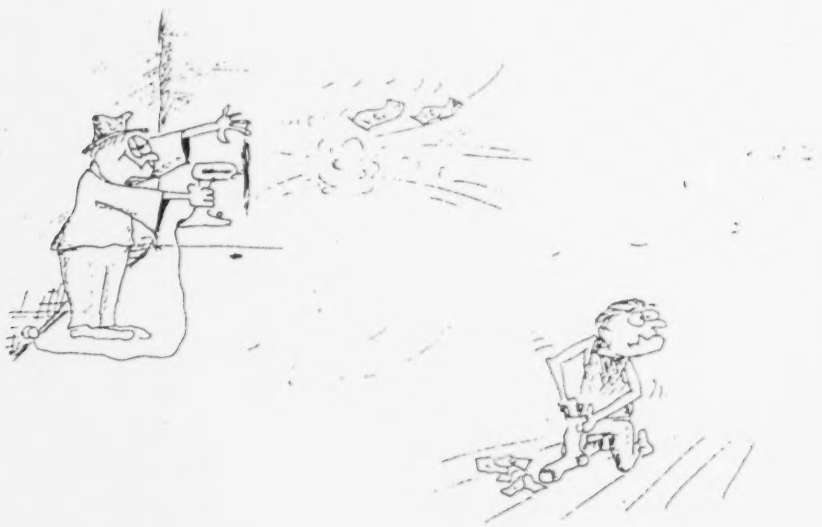

A arunca banii în vânt=a cheltui bani fără rost

A pune bani la ciorap=a face economii exagerate, a fi lacom

Buricul pământului=o persoană care se consideră cea mai importantă

A fi cu scaun la cap= a fi foarte inteligent şi calm

1. ***abia se ţine pe picioare***-to stand with difficulties
   El este aşa de obosit că abia se ţine pe picioare.

2. ***a-şi aduce aminte de ceva*** - to remember smth., to carry smth. in mind, to bring back smth. to memory
   Îmi aduc aminte că l-am văzut ieri în stradă.

3. ***aici e buba***-there is the hitch
   -Nu am bani să cumpăr maşină, i-am cheltuit.
   -Aici e buba.

4. ***a ajunge pe drumuri***- to be reduced to poverty
   După ce a pierdut serviciul, a ajuns pe drumuri.

5. ***a apuca dracii (pe cineva)*** - to become crazy
   După ce a băut vin, l-au apucat dracii.

6. ***a arde de dor***-to miss smb. very much
   Ion arde de dorul Mariei.

7. ***floare la ureche***- like taking candy from a baby
   A studia limba română este floare la ureche.

8. ***asta-i culmea***-that's the limit
   Asta-i culmea, fiul meu iarăşi a primit nota 2 la şcoală.

9. ***mare nevoie!***-well, what about it?
   -Mâine vom avea adunare cu directorul...
   -Mare nevoie!

10. ***mare brânză***-that is a nice concern, indeed !
    -Ştii că avem un profesor nou de matematică de la Chişinău ?
    -Mare brânză !

11. ***a avea cap***-to have a good brain
    Elevul acesta are cap.

12. ***a avea chef de vorbă***-to be sharp, smart
    După un pahar de vin, vecinul meu are întotdeauna chef de vorbă.

13. ***a avea griji (nevoi) pe cap***-to have troubles
    Părinţii în toată lumea au multe griji pe cap.

14. ***a avea draci***-to be hyper
    Fata aceasta este tare frumoasă, dar are şi mulţi draci.

15. ***gură cască***-absent-minded
Colegul meu este gură cască, des uită geanta în troleibuz.

16. ***inimă de aur***-a heart of gold
Bunica mea are inimă de aur.

17. ***cu limba lungă***-to speak a lot about things you are not supposed to speak about
Mătuşa Maria este o femeie cu limba lungă.

18. ***a avea noroc***-to be lucky
-Liza are un soţ care o ajută foarte mult.
-Are noroc !

19. ***nod în gât***-a lump in the throat
Şeful i-a spus că nu mai are de lucru, şi el imediat a simţit un nod în gât.

20. ***a bate din palme***-to clap, to applaud
A spus nişte cuvinte frumoase şi toţi au bătut din palme.

21. ***a bate capul***-to bother smb. ,to give smb. no peace
-Spune, tată, spune, de unde apar copiii ?
- Nu-mi bate capul, mama ştie.

22. ***a-şi bate capul cu...*** -to trouble one's head about...
Ea îşi bate capul cu problemele altor persoane.

23. ***a-şi bate joc (de ceva, de cineva)***-to make fun of...
Nu este bine să-ţi baţi joc de altă persoană.

24. ***a bate drumurile (străzile)***-to hit the road
Fiindcă nu sunt ocupaţi, copiii bat drumurile toată ziua.

25. ***băiat de dobă (de treabă)***-a very good boy
Prietenul meu este un băiat de dobă.

26. ***bătut (trăsnit) cu leuca***-thick-headed, stupid as a donkey
Cred că acest om este puţin bătut cu leuca.

27. ***butoi (sac) fără fund***-wine-bag, sponge
Moş Vasile mănâncă atât de mult , pare a fi un butoi fără fund.

28. ***seamănă ca două picături de apă***-to be like two peas in a pod
Surorile mele gemene seamănă ca două picături de apă.

29. ***cai verzi pe pereți***-cock and bull stories
Fiindcă nu a studiat tema pentru acasă, la lecție vorbea cai verzi pe pereți.

30. ***ca în sânul lui Dumnezeu***-in God's bosom, safely
Iarna lângă sobă este ca în sânul lui Dumnezeu.

31. ***ca o găină plouată***-wet hen
Nu a avut umbrelă şi este ca o găină plouată acum.

32. ***d'apoi cum***-for sure
-Mergi deseară la petrecere?
-D'apoi cum !

33. ***a călca cuvântul***-to break one's words
Un om demn nu-şi calcă niciodată cuvântul.

34. ***a căuta pe dracul***-to look for trouble
Venind acasă, soțul ei a început să-l caute pe dracul.

35. ***pe cealaltă lume***- after life
Nu ştiu cum este pe cealaltă lume, n-am fost încă.

36. ***cel de sus***- God
Numai cel de sus ştie când se va întâmpla aceasta.

37. a ***cere de pomană***-to ask for alms
La fiecare colț stă cineva şi cere de pomană.

38. ***a cere voie***-to ask permission
A cerut voie să plece acasă mai devreme.

39. ***a cinsti un pahar***-to have a glass of alcohol
-La nuntă am cinstit un pahar de vin.
-Numai unul ?!!!

40. ***a cânta găina în casă***-woman wears the pants in the family
-În casa vecinului meu cântă găina.
-Sărmanul !

41. ***a cântări din ochi***-to look down on smb.
Un bărbat din autobuz m-a cântărit din ochi şi s-a aşezat lângă mine.

42. ***cât ai bate din palme***- blink of an eye, very quickly
A scris fraza cât ai bate din palme.

43. ***câtă frunză şi iarbă***-no end of...
La nuntă au venit oameni câtă frunză şi iarbă.

44. ***cât toate zilele***-very big
Avea o geantă cât toate zilele !

45. ***coate goale***-very poor
Acest om este un coate-goale, nu are nimic în casa lui.

46. ***copil din flori***-a child born out of wedlock
La şcoală toţi râd de el fiindcă este un copil din flori.

47. ***a creşte inima de bucurie***-my heart is swelling with joy
Când a văzut plăcintele pe masă, inima lui a început să crească de bucurie.

48. ***cu gura căscată***- agape
Asculta vorbele mele cu gura căscată.

49. ***cum dă domnul***-at random
Vom trăi şi anul viitor cum va da domnul.

50. ***cu noaptea în cap***-at an early hour
Ieri s-a sculat cu noaptea în cap şi a mers la piaţă.

51. ***cu picioarele în sus***-upside down
Nu a ascultat atent ce am spus şi a făcut totul cu picioarele în sus ca de obicei.

52. ***a da bună ziua***-to greet smb.
Când mergi prin sat, trebuie să dai bună ziua tuturor oamenilor.

53. ***a da din urechi***-to be stupid, not to understand very well.
Eu povesteam despre filozofie şi el dădea din urechi.

54. ***a da drumul***-to drop, to let smb. go
Îţi dau drumul să pleci la ora 19:00, după ce vom lua masa şi un pahar de vin.

55. ***a da duba***-to die
Poţi să dai duba de frig în aceasta cameră.

56. ***a trece prin minte***-to cross smb 's mind
Când sunt trist, îmi trec prin minte diferite gânduri stranii despre viaţă.

57. a ***da la bot, la cap, la ceafă, la măsele, la moacă, la pleş***-to knock smb.
Nişte băieţi au prins hoţul şi i-au dat la bot.

58. ***a da mură în gură***- to give smth. to smb. for free
Părinții întotdeauna i-au dat mură în gură și acum el nu vrea să facă nimic.

59. ***a da o mână de ajutor***-to give a helping hand, to help smb.
Vrei să-ți dau o mînă de ajutor ?

60. ***de când îi lumea***-since the world began
Moldovenii au fost ospitalieri de când îi lumea.

61. ***din cap până-n picioare***-from head to toe,
Am făcut colțunași și acum sunt murdar de făină din cap până-n picioare.

62. ***din toată inima***-with all my soul
Îți mulțumesc din toată inima pentru ajutor !

63. ***doamne fereşte***-God forbid! Mercy on us !
-Mâine cred că vom merge în livadă...
-Doamne fereşte !

64. ***parcă vin turcii***-very quickly
El are o întâlnire foarte importantă peste 5 minute și de aceea mănâncă de parcă vin turcii.

65. ***a dormi dus (tun, mort, butuc, buştean, neîntors)***-to sleep like a log
Este ora 9 dimineața, dar Ion încă doarme dus.

66. ***ducă-se pe pustii***-a plague on it !
-Cred că este o fantomă în pădure...
-Ducă-se pe pustii !

67. ***viață de câine***-a very hard life
Viața mea este o viață de câine: am probleme în fiecare zi.

68. ***du-te încolo (la naiba, în plata Domnului)*** -go to hell !
-Am să-ți dau la bot !
-Du-te la naiba!

69. ***într-o ureche***- dumb, slow
Cred că el este puțin într-o ureche, nu înțelege nimic ce spun eu.

70. ***a face banii cu ciocanul***-to make money very easily
Este foarte bogat, parcă face banii cu ciocanul.

71. ***a face pe cineva cu ou şi cu oțet***-to let smb have it
Când directorul a văzut aceasta, l-a făcut pe făptaș cu ou și cu oțet.

72. ***a-şi face de cap***-to do foolish things
La lecţia de limbă engleză elevii nu-şi fac de cap niciodată.

73. ***a face o gafă***-to make a mistake
Dacă nu eşti atent, este foarte posibil să faci o gafă.

74. ***a face nani***-to sleep (for children)
Sunt obosit şi merg să fac nani chiar acum.

75. ***a face ochi mari***-to open the eyes of surprise
Când a auzit acest fapt, a făcut ochi mari de mirare.

76. ***a mânca papară***-to get a whoopin' (spanking)
S-a întors aseară târziu şi a mâncat papară de la tata lui.

77. ***a pune rămăşag, pariu***-to make a bet
Fiindcă nu ştiau cine are dreptate, au decis să pună rămăşag.

78. ***a face ceva pe dos***-to do smth. upside down
Întotdeauna face ceva pe dos, fiindcă nu este foarte atentă.

79. ***ţap ispăşitor***-scapegoat
Deşi nu este vinovat, va suferi mult fiincă este ca un ţap ispăşitor.

80. ***a face vâlvă,(fum, vânt)***-to make a noise in the world
Nu ştia nimic despre ce s-a întâmplat, dar făcea multă vâlvă.

81. ***ud leoarcă***-soaking wet
Am mers în ploaie şi acum sunt ud leoarcă.

82. ***ca lumea, acătării***- absolutely normal, like all other people
Este foarte inteligent şi sunt sigur că va face tot lucru' ca lumea.

83. ***greu de cap***-stupid
Fiind cam greu de cap, nu a înteles exact ce i-am spus.

84. ***om cu draci***-as cross as a bear
Este un om plin cu draci, niciodată nu ştii ce vrea în realitate.

85. ***a sta cu nasul în cărţi***-to read a lot of books
Cât a fost tânăr, a stat numai cu nasul în cărţi.

86. ***a fi cu ochii în patru***-to be very careful
Noaptea când mergi pe stradă trebuie să fii cu ochii în patru.

87 ***a fi de lemn***- bump on a log
-Răspunde, dacă te întreb, nu sta de parcă eşti de lemn.

88 ***drag ca ochii din cap***-to like smb. or smth. very much
Copilul meu mi-i drag ca ochii din cap.

89 ***drag ca sarea în ochi***-not to like smb. or smth.
Lecţiile la şcoală mi-s dragi ca sarea în ochi.

90 ***fără de obraz***- bold, shameless
Vorbeşte cuvinte urâte întotdeauna, este o persoană fără obraz.

91 ***a-i fi greu de viaţă***-to be sick and tired of life
Este total obosit, cred că îi este greu de viaţă

92 ***în floarea vârstei***- very young
Îmi pare rău de el, este încă în floarea vârstei, dar a avut deja atât de multe probleme.

93 ***a fi în gura morţii***- to be about to die
Era deja în gura morţii, am crezut că nu mai poate fi salvat.

94 ***a fi în mintea copiilor***-to think as a child
Bătrânul acesta a ajuns să fie în mintea copiilor.

95 ***a nu fi în toate minţile***-to have a screw loose
Cred că nu este în toate minţile, nu face nici un lucru aşa cum trebuie.

96 ***a fi la mintea cucoşului***-to be very easy to do, or to understand
Testul acesta este atât de uşor este la mintea cucoşului.

97 ***mort de foame, de sete, de oboseală***-spent with hunger, thirsty , fatigue
După călătorie eram mort de oboseală, de sete şi de foame.

98 ***a fi numai ochi şi urechi***-to be all ears
La lecţie este bine ca toţi elevii să fie numai ochi şi urechi.

99 ***prost ca noaptea, ca oaia, de dă în gropi***-very stupid
Nu am despre ce vorbi cu el, este prost ca noaptea.

100 ***sătul până în gât***-full up to the throat with...
Sînt sătul de cartofi până în gît.

101 ***a-i fi totuna***-to be indifferent
Nu-l interesează nici un lucru, totul îi este totuna.

102. ***zgârâie-brânză***- very greedy
Dă-mi o bucată de prăjitură, nu fi un zgârâie-brânză.

103. ***flămând ca un lup***- very hungry
Sunt flămând ca un lup, este ceva de mâncare aici ?

104. ***frig de crapă lemnele***- very cold
În camera mea este un frig de crapă lemnele.

105. ***a fugi mâncând pământul***-to run very quickly
Fuge la lecții mâncând pământul ca să nu întârzie.

106. ***a nu avea habar***-to have no idea about..
Elevul acesta nu are habar de nimic.

107. **a *îngheța bocnă***-to freeze to death
Dacă nu fac focul în sobă, pot să îngheț bocnă.

108. **a muri de urât**- to be deathly bored
Când sunt singur,de obicei mor de urât.

109. ***la paştele calului***- never, when two Sundays come in one week
Am să-i scriu o scrisoare la paştele calului.

110. ***clar ca buna ziua***- very clear (duh !)
-Ştii cum să rezolvi această problemă ?
-Dar este clar ca buna ziua !

111. ***a avea mâini de aur***- to be very talented
Portarul şcolii are mâini de aur.

112. ***crescut în pădure***- unpolite, a person with a bad behavior
Pune întrebări atât de stupide şi se poartă de parcă a crescut în pădure.

113. ***a prinde muşte***-to waste one s time
Când lecția este plictisitoare, elevii încep să prindă muşte.

114. ***a vedea stele verzi***- to see stars
M-am lovit cu capul de perete şi am văzut stele verzi.

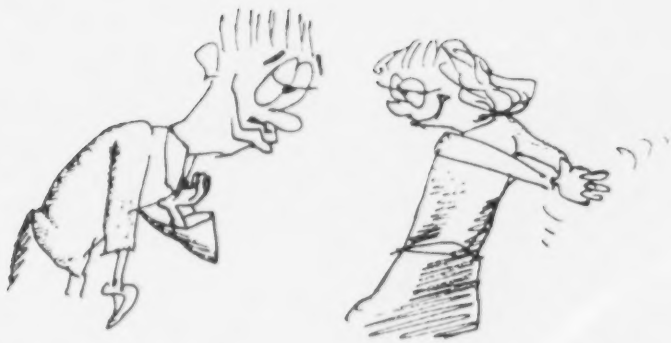

Puişorul meu
Păsărica mea
Bombonica mea
Dulceaţa mea
Lumina ochilor mei
Dragostea mea
Viaţa mea
Draga mea
Scumpo
Iubito
Păpuşico
Pisicuţo

Puişorule
Micuţule
Scumpule
Iubitule
Îngeraşule
Dragul meu
Bunul meu
Motănaşul meu
Dragostea mea
Viaţa mea
Purceluşul meu de zahăr

Netrebnico
Proasto
Nebuno
Tîrfă
Idioato
Timpito
Stricato
+ orice nume de animal de sex feminin (cu sau fără adjective)

Netrebnicule
Prostule
Nebunule
Curvarule
Idiotule
Cretinule
Timpitule
+orice nume de animal de sex masculin (cu sau fără adjective)

GRAMATICA

Din nou gramatică ?

Cum este corect	Cum puteți auzi
a şarpe aşa şapte	**ă** şărpi aşă şăpti
ea băiat **ia** treceam încuiat	**e** băiet treşem încuiet
a fată masă	**î** fați masî
e perete elevele	**i** păreți ieleviļi
p piele **(+e,i)** piept piatră	**k** kieli kiept kiatrî
b bine **(+e,i)** albină vrăbii	**gh** ghini alghinî vrăghii
m miercuri **(+e,i)** mireasă	**n** niercuri nireasa
f fierbinte a fi	**ş** şerbinti a şi
v vişine morcovi	**j** jişîni morcoji
c cinci **(+e,i)** ceas	**ş** şinşi şeas
z zi zece	**dz** dzî dzăşi

	cum se spune corect	**cum puteți auzi**
1	scriu unui băiat i-am spus unei eleve arăt unor profesori	scriu la un băiat i-am spus la o elevă arăt la nişte profesori
2	scriu părinților dau copiilor aduc vecinilor	sc̆iu la părinți dâu la copii aduc la vecini
3	un caiet al elevului o masă a profesorului două fete ale vecinilor nişte copii ai bărbatului	un caiet a elevului o masă a profesorului două fete a vecinilor nişte copii a bărbatului
4	clasa a şaptea masa a treia	clasa şaptea masa treia
5.	băiatul profesorul elevul	băiatu _ (băietu) profesoru _ elevu _
6.	Aici este o masă. Lângă ea este un scaun. Avem două case dar nimeni nu locuieşte în ele.	Aici este o masă. Lângă dânsa este ur. scaun. Avem două case, dar nimeni nu locuieşte într-însele.
7.	eu am fost tu ai fost el a fost noi am fost voi ați fost ei au fost	eu an fost tu ai fost el o fost noi an fost voi at fost ei o fost
8.	eu voi cânta tu vei cânta el va cânta	eu oi cânta tu îi cânta el a cânta

	noi vom cânta voi veţi cânta ei vor cânta	noi om cânta voi îţi cânta ei or cânta
9.	eu am să merg tu ai să mergi el, ea are să meargă noi avem să mergem voi aveţi să mergeţi ei, ele au să meargă	eu an sî merg tu ai sî mergi el, ea a sî meargî noi a sî mergem voi a sî mergeţi ei, ele a sî meargă
10.	unsprezece doisprezece treisprezece paisprezece cincisprezece şaisprezece şaptesprezece optsprezece nouăsprezece douăzeci şi unu douăzeci şi doi treizeci şi trei patruzeci şi patru	unşpe doişpe triişpe paişpe cinşpe şăişpe şăptşpe opşpe nouşpe douzăşunu douzăşdoi triizăştrii pazăşpatru
11.	acesta aceasta aceştia acestea	aista asta, aiasta aiştia aestea
12.	acela aceea aceia acelea	aşeala aşeea aşiia aşelea
13.	el este bun (el nu este bun) cine este acolo elvii sunt inteligenţi (nu sunt inteligenţi) merele sunt gustoase eu sunt profesor	el îi bun (el nu-i bun) cine-i acolo elevii îs inteligenţi (nu-s inteligenţi) merele-s gustoase eu îs profesor

Pronumele de politețe

În limba română există forme speciale, politicoase de adresare.
Aceste forme sunt:

Dumneavoastră = *tu* politicos (pentru o persoană mai în vârstă sau necunoscută)
voi politicos (pentru mai multe persoane)

Dumneata= mai puțin politicos decât *Dumneavoastră*, dar mai politicos decât *tu*

Mata = *tu*, se folosește în limba populară pentru persoane mai în vârstă sau mai puțin apropiate. Posibil să auziți variantele : *neata*, *matale*, *neatale*, *mătăluță*.

Dumnealui =*el* poiticos, se folosește când e vorba despre un bărbat necunoscut, mai în vârstă.

Dumneaei =*ea* politicos, se folosește când e vorba despre o femeie necunoscută, mai în vârstă.

Dumnealor = *ei*, *ele* politicos, despre mai multe persoane

Exista și forme de adresare des utilizate, dar mai puțin politicoase ca

Măi, ***bre,*** pentru bărbați și ***fa*** pentru femei.
De obicei le auziți mai frecvent în localități rurale, într-un context mai puțin formal.
Evitați să utilizați aceste forme !

Uneori puteți auzi forma de adresare **singur** = dumneata, dumneavoastră.
Exemplu: Da sîngur de unde sunteți ?
Acest fel de adresare nu este corect !

Cazul vocativ

Uneori în limba română substantivul are o formă specială pentru a exprima o chemare sau o adresare:
Copilul merge la şcoală -nu este adresare.
Copile, mergi la şcoală ! -adresare.

Terminaţiile speciale pentru acest caz sînt:

Singular		Plural	
masculin	feminin	masculin	feminin
-e -ule	-o	-lor	

Nu toate substantivele au acest caz. Se utilizează doar în anumite situaţii care trebuie memorizate.

Câteva reguli de utilizare a formei speciale pentru cazul vocativ:

1. Adresări de tipul : domnule Munteanu, domnilor şi doamnelor, etc
   Pentru feminin vom spune doamnă (nu doamno)
2. Formă de vocativ au cuvintele "dulci " de tipul : puişorule! lubitule, bombonico, etc.
3. Cuvintele nepoliticoase au şi ele formă de vocativ : prostule, nebuno...
4. Unele adjective pot avea forme de vocativ: frumosule, harnicule, leneşo...

Nu folosiţi forma de vocativ:
- cu denumiri de profesii (profesoaro, medicule -nu este politicos)
- când substantivul are un adjectiv lîngă el: (băiatule leneş -nu este corect)

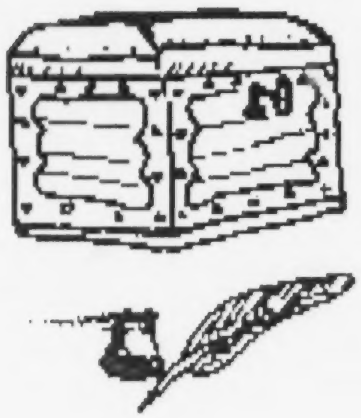

Exerciții

I Găsiți sinonimul expresiilor de mai jos:

Model : a avea cap = deştept

1. crescut în pădure=_____
2. a fi în mintea cucoşului=_____
3. a da duba=_____
4. câtă frunză şi iarbă=_____
5. d'apoi cum=_____
6. cel de sus=_____
7. **cu picioarele în sus**=_____
8. cu noaptea în cap=_____
9. a da la bot =_____
10. viață de câine=_____
11. **a face ochi mari**=_____
12. **cu scaun la cap**=_____
13. a duce de nas=_____
14. **a pune bani la ciorap**=_____
15. a avea limbă lungă=_____
16. a vorbi cai verzi pe pereți=_____
17. **la paştele calului**=_____
18. a zdohni=_____
19. băiat de dobă=_____
20. om cu două fețe=_____
21. a trage la măsea=_____
22. nici în ruptul capului=_____
23. a spăla putina=_____
24. clar ca buna ziua=_____

II Scrieți în continuare 5 expresii pe care le-ați auzit în satul (orașul) unde locuiți şi explicați-le:

1._____=_____
2._____=_____
3._____=_____
4._____=_____
5._____=_____

III. Alcătuiți câte o frază cu expresiile evidențiate în punctul II.

1.

2.

3.

4.

5.

IV: Găsiți echivalentul românesc:

1. May God help you ! _____
2. To get out of breath with running _____
3. To get in a bate _____
4. To look like nothing on earth _____
5. To be foolish _____
6. To be a sterling fellow _____
7. To beat smb. _____
8. Dead drunk _____
9. A sweet girl _____
10. When two Sundays come together _____
11. To give no end of a spread _____
12. To kick the bucket _____
13. To swing off a glass _____
14. To ply smb with food _____
15. I'll teach you a lesson ! _____
16. That 's a nice concern _____
17. There are no flies on him _____
18. To do a power of work _____
19. In the old days _____
20. To lay a scheme _____

V. Comparaţi fragmentele care urmează :
din " Soacra cu trei nurori " (Ion Creangă)

" Era odată o babă care avea trei feciori nalţi ca nişte brazi, dar cam bătuţi cu leuca. Baba aver gospodărie mare, bani cât frunză şi iarbă, puşi la ciorap pentru zile negre, pentru că era zgârâie brânză de când lumea şi pământul. Pentru a nu răzleţi feciorii de lângă dânsa, baba mai dură 2 case alături. Babei îi creştea inima de bucurie când vedea cât de bogată este şi când se gândea ce fericită o să fie lângă nurorile ei. " Oi pune nurorile la lucru să le iasă ochii din cap, să nu creadă că-s buricul pământului în casa mea. Iar dacă n-o să se supună, o să mănânce o bătaie de doamne fereşte! " gândea baba. Aşa a fost soacră-mea cu mine, îmi dădea la bot când putea. Dar bărbatu-meu, să-l ierte cel de sus, mă iubea ca ochii din cap. "

" A trăit o babă care avea trei feciori foarte înalţi, dar puţin stupizi. Baba avea gospodărie mare, bani mulţi, economisiţi pentru timp greu, pentru că a fost întotdeauna zgârcită. Pentru a nu separa feciorii de lângă ea, a construit încă două case alături. Baba era foarte fericită când vedea cât de bogată este şi când se gândea cât de fericită va fi lângă nurorile ei. " Voi pune nurorile să lucreze foarte mult, să nu creadă că sunt persoane foarte importante în casa mea. Iar dacă nu se vor supune, le voi bate foarte tare ", gândea baba. " Aşa a fost soacra mea cu mine, mă bătea cât putea. Dar soţul meu, Dumnezeu să-l ierte, mă iubea foarte mult. "

Ce diferenţe observaţi ?
Cum credeţi, care este cauza acestor diferenţe ?
Care fragment v-a plăcut mai mult ? De ce ?

VI. Citiţi atent pasajul de mai jos.
După " Soacra cu trei nurori " (Ion Creangă)

... Baba se culcă pe pat, cu faţa la părete, ca să n-o supere lumina de la opaiţ, mai dând a înţelege nurori-sa că are s-o privegheze; dar somnul o cuprinse îndată, şi habar n-avea de ce face noră-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră lucra de-i ieşeau ochii din cap...Spre ziuă somnul o doborî, şi adormi tun. Baba, care se culcase odată cu găinile, se sculă cu noaptea în cap şi începu a trânti şi a plesni prin casă. Biata noră trebui să se scoale şi să arăte soacrei ce-a lucrat.

BEST COPY AVAILABLE

Scrieți același pasaj, utilizând cuvintele pe care le cunoașteți

VII. Potriviți expresia sau dialogul de mai jos cu desenul respectiv:

1. -Mergi la școală acum?
   -D'apoi cum.
2. Doamne ajută !
3. Am să-ți dau la bot !
4. Doamne ferește!
5. La anul și la mulți ani !
6. Unde fugi, doar nu vin turcii...
7. Sunt sătul până în gât.
8. L-au apucat dracii...
9. Parcă ar fi o găină plouată...
10. Femeia nu este perete ?!
11. Purcelușul meu de zahăr...
12. Hai, noroc, pace și toate cele bune !

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Pagina Lui Jesse

" Moldovanisms "
Jesse M. Sibarium, Hînceşti, Moldova, August 1997

The following is neither an exhaustive list nor a definitive document on " Moldovanisms ". Rather, this is a sampling of what I hope will be the start of a growing, living, written record—maintained by Peace Corps Moldova Volunteers from the field in the years to come –proudly displaying to anyone and everyone the richness of the Moldovan dialect of Romanian which most of us speak on a daily basis.

Succese ! JMS

I. **General Moldovanisms** (and their Romanian equivalents)

Pătlăjele (roşii), curechi (varză) , pepeni (castraveţi), galuşi (sarmale), papuşoi (porumb), harbuz (pepene verde), chiperi (ardei), oaspete (musafir), izvar (vin fiert), omăt (zăpadă), nică (nimic), copchii (copii), jumate (jumătate), beci (pivniţă), oleacă (puţin), a grăi (a vorbi), măhală (vecinătate), batistă (basma), a se sui (a urca), glod (noroi), poamă (struguri), ziua onomastică (ziua de naştere).

II. **Letter changes which make for Moldovan dialect-isms** (and a Rom/Mold comparison)

"b" to "g" (vorbeşti—vorgheşti), "v" to "j" (vişine—jişine), "m" to "n" (miere—niere), "f" to "ş" (fiică—şiica), "ci" to "çi" or "ş" (ce faci—şi faşi), "p" to "chi" (picioare—chişoare)

III. **Moldovanisms which are direct translations from Russian** (and their Romanain eqhuivalents if I knew them)

Apă dulce (cola), oprire (staţie), fără soveste (fără jenă sau fără obraz), după masă (după amiază), jumate la patru (ora trei şi jumătate sau ora trei şi treizeci), maşină de ocazie (autostop), gara de autobuze (autogara), ceapă verde (arpagic), caşcaval de Estonia (provalone), nici sunet, nici suflet (rus. ne sluho ne duho), nu ai stimă (ne uvajaeşi)

BEST COPY AVAILABLE

IV. **Words and phrases which most Moldovans over the age of 30 know only in Russian** (I have included the Romanain if I could knew or could figure out a proper translation)

Trubă (țeavă), probcă (dop-for plastic, plută-for cork), creslă (fotoliu), uliță (stradă),curvă (tîrfă), șapcă (căciulă), stacan (pahar), șliuha (șleampătă), butîlca (sticlă), svaha (petitoare), curiander (scorțișoară), mujik (tip), șcaf (dulap), raispalcom (comitetul executiv raional), fotoaparat (aparat de fotografiat) , salfetca (șervețel) zavod (fabrică), sutcă (perioada de 24 de ore), maladeț (bravo; can also be used as a noun—i.e.: tu ești maladeț), cran (robinet), blineli (clătite), padruga (amantă), liubov (the type of loving Moldovan women should be getting at home, but don't), mandavuciki (crabbies), castrule (cratiță), mîrșav (răpănos), sîr (caşcaval), estonianschii sîr (provalone), hitrîi (viclean), șabașca ($ from working on the sly), nu ladna (dar lasă) , gormonî (hormoni),Gruzia (Georgia), Chitai (China), SȘA (SUA), șurî-murî (șmecherie+slickness+cunning and, sometimes, foreplay), malina (zmeură), Kotovsk (Hînceşti), pompă (fast), business (afacere), businessman (om de afaceri), OON (ONU) căș (bani-gheață), setcă (plasă), crahmal (scrobeală), djînsî (blugi).

V. **Some of My Favorite Sayings** (with no English equivalents)

- La plăcinte înainte, la război înapoi
- În colhoz pe dealul mare, cine fură acela are
- Chelea rea și răpănoasă, ori o spală, ori o lasă

VI. **Some of My Favorite Phrases**

- E clar ca buna -ziua (Whaddaya stupid ? It's obvious !)
- Trăiește clipa/Nu scăpa ocazia (carpe diem or sieze the day)
- Nici în ruptul capului (no way !)
- Ai pufușor pe botișor (man, you've got your hands in all different types of cookie jars)
- Nu mă zădărî, fa (you, girl, you had best stop teasing me)
- Ce-ti pasă ? (Why do you care ?)
- Nu fii un Pavlic Marozov (Don't go ratting on me)
- Foc, și la gașița (hurry up 'cause the faster we finish, the quicker we can get down !)
- Simplitatea e mai rea decît hotia (ignorance is bliss)
- Cum îți vei așterne, așa vei dormi (you've made your bed, now you've got to sleep in it)

BEST COPY AVAILABLE

- Femeia nu este perete, se înlătură (a woman is not a wall, she's free to move around)
- Nu rataţi (dontt be a loser)
- Tu tai frunză la cîine (you are not doing a goddamn thing, you lazy shit you !)
- A umbla cu nasul pe sus (she's walking around like he shit don't stink)
- A şterge cu buretele (let bygones be bygones)
- Daţi-vă la o parte (get back !)
- Eşti ca pîinea caldă (you are really a warm hearted soul)
- A spăla putina (to get the ax from work)
- Bate cîmpii (the gift of gab)
- Mult zgomot pentru nimic (much ado about nothing)
- A tăvăli (to "get down ")
- A fi curentat (to be ill or sick as a result of a draft from somewhere)

VII. **Pluguşorul Jesse-ului**: the key is to come up with lots of words which rhyme, leave a space for a " HĂI HĂI " section (you MUST do this), have a section with at least four verbs
(in the third person singular or in the second person plural; be consistent, mai ales with your conjugations), and finish with " La Anul şi la Mulţi Ani ". If you follow these rules, you cannot go wrong, regardless of the nonsense you're singing. If you like, use the following cheesy example as a model for your efforts (add and subtract verbs, fruits, seasons, etc.)

Mîine anul se înoieşte,
Pluguşorul se porneşte
şi Jesse-ul vostru vesteşte
Strigaţi măi HĂI HĂI
Să trăiţi, să înfloriţi, să simţiţi, să fiţi
Ca merii, ca perii, chiar la mijlocul verii
La Anul şi La Mulţi Ani !

... then catch them off guard by taging on " Dă bani ! "

VIII. **A Sampling of Moldovan Toasts** (in chronological stages)

- PST: noroc, la mulţi ani, pace (mir), mulţi ani—mulţi bani—şi nici un duşman
- Swearing-in until Xmas: all of the above, şiţi sănătoşi (see section II), numai bine, să trăiţi (also at this point you can add on " pînă la fund " to just about everything. If you use the more correct " pînă la fundul paharului ", people will smile, but think you are crazy

BEST COPY AVAILABLE

- New Year's: all of the above plus see the above section VII on Pluguşorul's
- Post-New Year's until One Year Mark any of the above (after April you can always add on " şi dă doamne să fie ploaie "), no hai davai, and creative variations of pluguşoruls
  (without the HĂI, HĂI ,) etc.
- One Year Mark to ? all of the above, anything you can possibly say for more than three minutes straight about other people's relatives, ancestors, and gardens, and dă doamne să fiti sănătoşi ..

BEST COPY AVAILABLE

Sfârşit !!!